

L. van Noort

No. 4.41

**RENTABILITEIT VAN DE TUINBOUW
IN HET ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT
OVER 1970**

L 26
4573

April 1971

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

95571 1970

Inhoud

	Blz.
WOORD VOORAF	5
HOOFDSTUK I OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	7
§ 1. De steekproef	7
§ 2. De periode waarop het onderzoek betrekking heeft en de groepering van de bedrijven	8
HOOFDSTUK II SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK	10
§ 1. De bedrijfsresultaten	10
§ 2. De spreiding van de rentabiliteit	14
§ 3. De stabiliteit van de bedrijfsresultaten (1968 t/m 1970)	14
§ 4. De spreiding van het ondernemersinkomen	18
§ 5. Bedrijfsresultaten over 1970 in vergelijking met vorige jaren	18
§ 6. Investerings in duurzame produktiemiddelen	22
§ 7. Summary	30
BIJLAGEN	
A ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT GROEPERING NAAR BEDRIJFSTYPE	33
A 1 Grondgebruik en arbeidsbezetting, gemiddeld per bedrijf	34
A 2 Bedrijfsresultaten, gemiddeld per bedrijf	35
A 3 Spreiding van het netto-overschot per f. 100,- kosten	36
A 4 Inkomen uit het bedrijf, gemiddeld per ondernemer	37
B ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT, STOOKBEDRIJVEN, GROEPERING NAAR BEDRIJFSTYPE	39
B 1 Grondgebruik en arbeidsbezetting	40
B 2 Bedrijfsresultaten, gemiddeld per bedrijf	41
B 3 Spreiding van het netto-overschot per f. 100,- kosten	42
B 4 Inkomen uit het bedrijf, gemiddeld per ondernemer	43

INHOUD (vervolg)

		Blz.	
BIJLAGEN	C	ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT (HET WESTLAND EN DE KRING) GROEPERING NAAR GEBIED	45
	C 1	Grondgebruik en arbeidsbezetting	46
	C 2	Bedrijfsresultaten, gemiddeld per bedrijf	47
	C 3	Spreiding van het netto-overschot per f. 100,- kosten	48
	C 4	Inkomen uit het bedrijf, gemiddeld per ondernemer	49
	D	ALGEMENE TOELICHTING	50

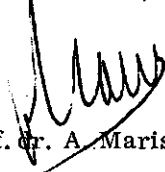
Woord vooraf

In het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken, wordt in dit verslag een overzicht gegeven van de bedrijfsuitkomsten van de tuinbouw in het Zuidhollands Glasdistrict over het teeltjaar 1970.

De cijfers berusten op een begroting, in het bijzonder waar het de (betaalde) kosten betreft. Deze begroting is gemaakt met behulp van een enquête op de deelnemende bedrijven, waarbij o.m. gebruik is gemaakt van de fiscale jaarrekeningen over 1969 of van bescheiden die de basis vormen voor de vaststelling van de fiscale jaarrekening over 1970. De opbrengsten werden verkregen uit de opgaven van de veilingen en uit informatie van de bedrijven.

Dit onderzoek is verricht door L. van Noort onder leiding van A. Holkamp.

De Directeur,

(Prof. dr. A. Maris)

Den Haag, april 1971

HOOFDSTUK I

Opzet en methode van het onderzoek

§ 1. De steekproef

De steekproef die de tuinbouw in het Zuidhollands Glasdistrict vertegenwoordigt, is met behulp van gegevens van de Landbouwtelling 1968 samengesteld. Volgens de Landbouwtelling bedroeg het aantal bedrijven met tuinbouw in voornoemd district 6 528 bedrijven. Na aftrek van bedrijven die blijkens voornoemde telling onvoldoende emplooi aan één man gedurende een vol jaar verschaffen (633 bedrijven) en bedrijven gemengd met andere takken van bedrijf of beroep (406 bedrijven) resteerden 5 489 bedrijven die in eerste aanleg als basis voor het onderzoek konden dienen. Bij de werving van de bedrijven in 1968 bleken - ondanks voorselectie op basis van de Landbouwtelling - 11 bedrijven niet aan de eisen voor deelneming aan het onderzoek te voldoen.

Het onderzoek in 1968 had betrekking op 147 bedrijven, zijnde gemiddeld 2,9% van een universum van naar schatting 5 080 bedrijven. Ten opzichte van de 147 bedrijven (1968) konden 8 bedrijven niet meer in het onderzoek worden opgenomen. De oorzaken hiervoor waren:

- a. 2 bedrijven zijn onteigend;
- b. 1 bedrijf werd samengevoegd met een ander bedrijf;
- c. 1 bedrijf was m.i.v. 1970 geen zuiver tuinbouwbedrijf meer;
- d. 2 bedrijven hebben verdere deelneming geweigerd;
- e. 1 bedrijf werd verkocht;
- f. 1 bedrijf was door administratieve oorzaken niet meer geschikt.

Met ingang van 1970 zijn de onder punt d tot en met f genoemde 4 bedrijven vervangen. In 1970 zijn (behalve een aantal aanvullende bedrijven) 143 bedrijven in het onderzoek betrokken.

De bedrijven met een arbeidsbehoefte van 2,30 manjaren en meer zijn tweemaal zo sterk in de steekproef vertegenwoordigd ten opzichte van de bedrijven met een arbeidsbehoefte van minder dan 2,30 manjaar. Bij de berekening van de gemiddelde cijfers in het verslag is uiteraard met de twee verschillende steekproefpercentages rekening gehouden.

Voorts is de steekproef aangevuld met een aantal gespecialiseerde bedrijven, namelijk 16 bloemenbedrijven en 12 komkommerbedrijven. Deze bedrijven zijn alleen opgenomen in de desbetreffende groepen van gespecialiseerde bedrijven.

In totaal zijn dus 171 bedrijven in het onderzoek betrokken, waarvan

	Algemene ver- tegenwoordiging		Aanvulling bloemen		Aanvulling komkommers	
	aant. steekproef bedr.	%	aant. steekproef bedr.	%	aant. steekproef bedr.	%
Grotere bedrijven	106	3,6	16	3,6	9	3,6
Kleinere "	37	1,8	-	-	3	1,8

Een uitgebreidere weergave van de structuur van de tuinbouw in het Zuidhollands Glasdistrict en van de steekproef die daaruit voor dit onderzoek is samengesteld, is in een afzonderlijke publikatie 1) opgenomen, welke voor belangstellenden op aanvraag verkrijgbaar is.

§ 2. De periode waarop het onderzoek betrekking heeft en de groepering van de bedrijven

De resultaten hebben, in overeenstemming met het boekingsstijdvak van de administratiekantoren, uitsluitend betrekking op het kalenderjaar 1970. Met dien verstande, dat de directe kosten van teelten die in het oude jaar zijn begonnen en in het nieuwe jaar geoogst - op normatieve basis - ten laste van het nieuwe jaar zijn gebracht. Deze correctie op de opbrengsten van het kalenderjaar is geschied door het verschil van deze kosten (veld-inventaris) per ultimo, resp. begin 1970 onder "overige opbrengsten" te verantwoorden.

De aan het onderzoek deelnemende bedrijven zijn in groepen ingedeeld. Bij deze groepering is rekening gehouden met het bedrijfsonderdeel - b.v. verwarmd staand glas - dat een overwegende plaats (tenminste 65% van het gemiddeld in het bedrijf geïnvesteerde vermogen 2) inneemt.

Ten einde inzicht te kunnen verschaffen in de bedrijfsuitkomsten van meer gespecialiseerde bedrijven zijn de stookbedrijven nog nader onderscheiden in subgroepen. Van de bedrijven met onverwarmd staand glas is een afzonderlijke groep gevormd van bedrijven waarvan de teelt van tomaten de belangrijkste is.

De volgende groepen konden in het verslag worden opgenomen.

Zuidhollands Glasdistrict Bijlagen A	Aantal bedrijven	Aanvullende bedrijven
> 65% verwarmd staand glas x)	107	
waarvan > 50% tomaten van de oppervl.verw. staand glas	(65)	
waarvan > 50% komkommers van de oppervl. verw. staand glas	(16)	+ 12
waarvan > 70% bloemen van de omzet	(22)	+ 16

x) Van het gemiddeld geïnvesteerde vermogen in glasopstanden, verwarmingsapparatuur, grond en vaste plantopstand.

1) Universum en steekproef van de tuinbouw in het Zuidhollands Glasdistrict. De publikatie kan worden besteld door overschrijving van f. 2,- op postrekening No. 41 22 35 van het Landbouw-Economisch Instituut te Den Haag. Vermeld dient te worden "Zend Inlichting No. 96".

2) Voor zover geïnvesteerd in glasopstanden, verwarmingsapparatuur, grond en vaste plantopstand.

	Aantal bedrijven (vervolg)	Aanvullende bedrijven (vervolg)
> 65% onverwarmd staand glas 1)	26	
waarvan > 50% tomaten van de oppervl.onverwarmd staand glas	(16)	
Overige bedrijven 2)	<u>10</u>	<u> </u>
Totaal	143	28

In de bijlagen B zijn van 107 bedrijven met > 65% verwarmd staand glas 97 bedr.(excl. aanvullende bedrijven) nader onderscheiden in:

> 50% tomaten met een gemiddelde plantdatum vóór 16/1	19	
> 50% tomaten met een gemiddelde plantdatum van 16/1 t/m 15/2	28	
> 50% tomaten met een gemiddelde plantdatum na 15/2	18	
> 50% komkommers met een gemiddelde plantdatum vóór 16/1	10 +	12
> 70% bloemen van de omzet	22 +	16

In de bijlagen C zijn de bedrijven per gebied opgenomen met voor zover mogelijk een onderscheiding naar verwarmd - en onverwarmd staand glas. Deze bijlagen zijn opgenomen i. v. m. de mogelijkheid tot vergelijking met rapporten die in vorige jaren over de rentabiliteit in dit Glas-district werden uitgebracht.

Het Westland	93	
waarvan > 65% verwarmd staand glas 1)	(62)	
waarvan > 65% onverwarmd staand glas 1)	(22)	
De Kring	50	
waarvan > 65% verwarmd staand glas 1)	(45)	

-
- 1) Van het gemiddeld geïnvesteerde vermogen in glasopstanden, verwarmingsapparatuur, grond en vaste plantopstand.
 - 2) De "overige bedrijven" zijn als groep, i. v. m. het geringe aantal bedrijven, niet afzonderlijk opgenomen.

HOOFDSTUK II

Samenvatting van de resultaten van het onderzoek

§ 1. De bedrijfsresultaten

In de bijlagen zijn uitvoerig gegevens opgenomen betreffende grondgebruik, arbeidsbezetting, kosten, opbrengsten, inkomen en de spreiding van de rentabiliteit.

In de tabellen 1a en 1b zijn de gegevens voor de belangrijkste groepen van bedrijven samengevat. (Zie blz. 11 resp. blz. 12)

Hieruit blijkt dat voor de stookbedrijven gemiddeld een netto-overschot werd berekend van f. 10 200,-, voor de koude bedrijven een verlies van f. 6 800,-. Het netto-overschot in % van de kosten was voor de stookbedrijven 7 en voor de koude bedrijven negatief 11. De stookbedrijven zijn nader onderscheiden in bedrijven met overwegend tomaten, komkommers en bloemen. Hieruit blijkt dat voor de bloemenbedrijven gemiddeld een gunstige, voor de bedrijven met tomaten een matige rentabiliteit werd verkregen. Voor de bedrijven met overwegend komkommers waren de opbrengsten vrijwel gelijk aan de kosten. De bedrijven met overwegend tomaten onder onverwarmd staandglas waren gemiddeld verliesgevend, namelijk negatief 14% van de kosten.

In tabel 1b zijn de resultaten van de bedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict afzonderlijk voor het Westland en de Kring opgenomen. Voor het Westland en de Kring werd gemiddeld een netto-overschot van resp. f. 4,- en f. 5,- per f. 100,- kosten becijferd.

De rentabiliteit van de stookbedrijven in het Westland was - als gevolg van de gunstige rentabiliteit van de bloemisterijbedrijven - iets hoger, dan die van de desbetreffende groep van de Kring. De koude en "overige bedrijven" van het Westland - die verliesgevend waren - zijn echter oorzaak dat de rentabiliteit van dit gebied iets lager is dan van de Kring.

In tabel 2 zijn de bedrijven onderscheiden naar bedrijfsgrootte ten aanzien van het netto-overschot per f. 100,- kosten (ongewogen). Als maatstaf voor de bedrijfsgrootte zijn de jaarkosten gebruikt. Er zijn vier groepen van bedrijven onderscheiden waarbij elke groep 25% van het universum omvat.

In de tweede kolom van tabel 2 zijn de absolute aantallen bedrijven van de steekproef vermeld. In de derde kolom is de verdeling over de onderscheiden grootteklassen van het universum opgenomen in %. Het verschil is ontstaan door het feit dat de bedrijven groter dan 2,3 manjaar tweemaal zo sterk in de steekproef zijn opgenomen (zie § 1 van hoofdstuk I).

Voor groep 1 (bedrijven met jaarkosten > f. 150 000,-) werd een netto-overschot van f. 12,- per f. 100,- kosten berekend; voor groep 2 f. 4,- en voor de groepen 3 en 4 een verlies van resp. f. 1,- en f. 12,- per f. 100,- kosten. Van de "grootste" bedrijven (groep 1) was 84% van de bedrijven rendabel; van de "kleinste bedrijven" (groep 4) was 18% winstgevend. De bedrijven met jaarkosten van meer dan f. 113 000,- (in aantal 50% van

Tabel 1b. Samenvatting van de berekende resultaten over 1970 (gemiddeld per bedrijf)

	Het Westland			De Kring		
	Alle bedrijven	waarvan verwarmd staand glas	bedrijven met > 65% onverwarmd staand glas	Alle bedrijven	waarvan met > 65% ver- warmd staand glas	
Aantal bedrijven	93	62	22	50	45	
Standaardglas verwarmd are	55	80	-	72	80	
Standaardglas onverwarmd are	23	5	58	6	2	
Arbeidsbez. in manjaren	2,83	3,17	2,01	3,09	3,26	
Gefnv. vermogen per 1-1-'70	213 000	255 000	118 000	254 000	273 000	
Opbrengsten	126 500	157 400	61 000	149 000	162 800	
Kosten	121 100	146 300	67 200	142 200	153 600	
Netto-overschot	5 400	11 100	6 200	6 800	9 200	
Netto-overschot						
per f. 100,- kosten (gew.)	4	8	9	5	6	
per f. 100,- " (ongew.)	0	5	11	3	5	
per f. 100,- gefnv. vermogen	3	4	5	3	3	
per manjaar arbeidsbez.	1 900	3 500	3 100	2 200	2 800	
Arbeidsink. per manjaar	15 400	16 900	10 700	15 900	16 500	
Arbeidsink. v.d. ondernemer 1)	22 000	26 900	11 600	23 500	25 500	
Ondernemersinkomen 1)	28 800	35 000	15 200	30 700	33 200	

/- = negatief

1) Per ondernemer.

alle bedrijven) vertegenwoordigen 71% van de totale produktiewaarde van de 143 deelnemende bedrijven.

Tabel 2. De rentabiliteit per bedrijfsgrootteklasse

Bedrijfsgrootte op basis van jaarkosten	Aantal bedr. v.d. steekproef	Aantal bedr. in % van het universum	Rentabiliteit 1)	Perc. winst-gevende bedr.	Produktiewaarde in %
Groep 1 > f. 150 000,-	41	25	12	84	46
Groep 2 f. 113 000,- - f. 150 000,-	38	25	4	49	25
Groep 3 f. 83 000,- - f. 113 000,-	35	25	% 1	51	18
Groep 4 < f. 83 000,-	29	25	% 12	18	11
Alle bedrijven	143	100	1	51	100

1) Netto-overschot per f. 100,- kosten (ongewogen gemiddelde).

Het verschijnsel dat "grotere" bedrijven gemiddeld rendabeler waren dan "kleinere" bedrijven deed zich ook voor binnen de afzonderlijke bedrijfstypen. Het is niet mogelijk hiervoor nauwkeurig de oorzaken vast te stellen.

Het blijkt echter dat het verschil in opbrengsten per m² tussen de "grotere" en "kleinere" bedrijven groter is dan het kostenverschil. De gemiddeld betere uitkomsten van de "grotere" bedrijven zijn dan ook voor een groot deel het gevolg van hogere geldelijke opbrengsten per m². De geldelijke opbrengsten zijn afhankelijk van de kwaliteit en de kwantiteit van de produkten, alsmede van de verkoopprijs.

Tabel 3. Bedrijfsresultaten van "grotere" en "kleinere" stookbedrijven over 1970 (gemiddeld per m² glasoppervlakte)

	Bedrijven met overwegend					
	tomaten		komkommers		bloemen	
	"gro-tere" bedr.	"kleinere" bedr.	"gro-tere" bedr.	"kleinere" bedr.	"gro-tere" bedr.	"kleinere" bedr.
Aantal bedrijven	36	29	15	13	19	19
Oppervlakte staandglas in m ²	10 900	5 900	10 600	6 000	9 500	5 500
Opbrengsten per m ²	17,90	16,--	20,60	18,80	28,60	21,--
Kosten per m ²	16,60	16,20	19,90	19,90	22,70	19,60
Netto-overschot per m ²	1,30	% 0,20	0,70	% 1,10	5,90	1,40
Idem per f. 100,- kosten	8	% 1	4	% 6	26	7

Bij een verdeling van de onverwarmde bedrijven in "grotere" en "kleinere" bedrijven werd een verlies van resp. f. 5,- en f. 19,- per f. 100,- kosten vastgesteld.

In tabel 4 (op blz. 15) zijn de bedrijfsresultaten van de stookbedrijven voorgesteld per 100 m2 staand glas. De onderscheiding van de bedrijven naar produkt en gemiddelde plantdatum (voor zover mogelijk) is gelijk aan die van de bijlagen B. Bij de voorstelling per 100 m2 staand glas dient te worden opgemerkt dat de kosten en opbrengsten van platglas- en opengrondsteelten zijn toegerekend aan het staand glas.

De bedrijven met vroege stooktomaten hadden gemiddeld een netto-overschot van f. 1,- per m2, de middelvroege en late resp. f. 0,70 en f. 0,60 per m2 staand glas. De bedrijven met overwegend komkommers die vóór 16 januari werden geplant verkregen een netto-overschot van f. 0,50 per m2. Door de bloemisterijbedrijven werd gemiddeld een opbrengst van f. 25,70 per m2 verkregen; na aftrek van de kosten ad f. 21,50 reesterde een overschot van f. 4,20 per m2.

Evenals in 1969 werden ook in 1970 bijzonder gunstige uitkomsten verkregen op de bedrijven met resp. overwegend chrysanten of freesia's. Ten aanzien van de andere teelten kunnen - in verband met het geringe aantal bedrijven - geen conclusies worden getrokken.

§ 2. De spreiding van de rentabiliteit

In de bijlagen A 3, B 3 en C 3 is de spreiding van de gemiddelde rentabiliteit - voorgesteld door het netto-overschot per f. 100,- kosten - grafisch weergegeven.

In de tabellen 5a en 5b (blz. 16 en 17) is de spreiding van het netto-overschot per f. 100,- kosten voor de belangrijkste groepen van bedrijven samengevat. Het percentage winstgevende bedrijven bedroeg voor het Zuidhollands Glasdistrict 51%. Voor de stookbedrijven en bedrijven met onverwarmd staand glas bedroegen deze percentages resp. 61 en 16%. De winstgevende bedrijven vertegenwoordigden 68% van de totale opbrengsten der onderzochte bedrijven.

Ter voorkoming van misverstand dient hierbij te worden opgemerkt dat onder winstgevende bedrijven zijn verstaan bedrijven, waarvan de opbrengsten hoger zijn dan de kosten (het verschil is het netto-overschot). In de kosten zijn vergoedingen begrepen voor de handenarbeid van de ondernemer en de gezinsleden, alsmede een rentevergoeding van 7% over het geïnvesteerde vermogen per 1 januari 1970.

§ 3. De stabiliteit van de bedrijfsresultaten (1968 t/m 1970)

In verband met de vraag of de rentabiliteit per bedrijf van jaar op jaar een stabiel dan wel een wisselend beeld vertoont, zijn de bedrijven in dit opzicht naar stabiliteitsklasse onderscheiden. Hiervoor is in de periode 1968 t/m 1970 nagegaan hoeveel de rentabiliteit van elk van de bedrijven hoger of lager was dan de gemiddelde rentabiliteit van alle be-

Tabel 4. Bedrijfsresultaten over 1970 per 100 m2 oppervlakte staand glas

Zuidhollands Glasdistrict Bedrijven met meer dan 65% verwarmd staand glas	Alle bedrijven	Waarvan overwegend				
			tomaten		komkommers bloemen	
			met een gemiddelde plantdatum			
			vóór 16 jan.	van 16 jan. t/m 15 febr.	na 15 febr.	vóór 16 jan.
Aantal bedrijven	107	19	28	18	22	38
Staan glas verwarmd are	79	87	82	73	82	70
Staan glas onverwarmd are	4	4	4	3	-	4
Totale oppervl. staand glas are	83	91	86	76	82	74
Arbeidsbezetting (manjaren)	0,039	0,039	0,036	0,033	0,038	0,051
Gefhv. vermogen per 1-1-'70	3 200	3 100	3 000	2 800	3 500	3 400
Opbrengsten						
Groente, vroege aard. en kasfruit	1 430	1 660	1 620	1 470	1 880	240
Bloemen en bloembollen	430	180	60	10	20	2 270
Overige opbrengsten	60	80	40	10	190	60
Totale opbrengsten	1 920	1 920	1 720	1 490	2 090	2 570
Kosten						
Afschrijvingen	260	260	250	240	280	280
Rente	220	210	210	190	240	230
Arbeidskosten	520	520	500	450	540	640
Brandstoffen	320	380	310	190	440	300
Overige kosten en d.v.d.	480	450	380	360	540	700
Totale kosten	1 800	1 820	1 650	1 430	2 040	2 150
Netto-overschot	120	100	70	60	50	420
Netto-overschot						
per f. 100,- kosten (gew.)	7	5	4	4	2	19
per f. 100,- kosten (ongew.)	5	3	3	3	1	16

Tabel 5a. Spreiding van het netto-overschot per f. 100,- kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

Zuidhollands Glasdistrict	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met > 65% verwarmd staand glas		Waarvan overwegend		Waarvan bedrijven met > 65% onverwarmd staand glas w.v. overw.	
		Totaal	%	tomaten	komkommers	bloemen	Totaal tomaten
Aantal bedrijven	143	107		65	28	38	26
Rentabiliteitsklasse	%	%		%	%	%	%
Negatief							
> 20	11	6		6	3	7	32
20 - 10	19	15		17	17	10	27
10 - 0	19	18		17	34	3	25
Totaal verliesgevend	49	39		40	54	20	84
Positief							
0 - 10	20	23		25	26	20	11
10 - 20	13	15		15	11	23	3
20 - 30	10	13		14	6	12	2
30 > 30	8	10		6	3	25	-
Totaal winstgevend	51	61		60	46	80	16
	100	100		100	100	100	100

Tabel 5b. Spreiding van het netto-overschot per f. 100,- kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Het Westland				De Kring	
	Alle bedrijven	waarvan verwarmd staand glas	waarvan bedrijven met > 65% onverwarmd staand glas		Alle bedrijven	waarvan bedrijven met > 65% verwarmd staand glas
Aantal bedrijven	93	62	22		50	45
Rentabiliteitsklasse	%	%	%		%	%
Negatief						
> 20	13	7	29		9	6
20 - 10	16	12	23		25	19
10 - 0	20	16	29		17	19
Totaal verliesgevend	49	35	81		51	44
Positief						
0 - 10	23	28	13		14	16
10 - 20	15	18	3		11	12
20 - 30	7	9	3		15	17
30 > 30	6	10	-		9	11
Totaal winstgevend	51	65	19		49	56
	100	100	100		100	100

drijven in de desbetreffende jaren.

Ofschoon de periode van 3 jaar hiervoor wat kort is, blijkt, dat veel bedrijven een relatief stabiele rentabiliteitspositie innemen.

De bedrijven die gedurende 3 jaar een resp. hogere of lagere rentabiliteit verkregen dan de gemiddelde rentabiliteit van het district, maken voor 63% deel uit van de 138 bedrijven.

Tabel 6. De stabiliteit van de rentabiliteit (periode 1968 t/m 1970)

Stabiliteitsklasse	Aantal bedrij- ven	Aant,bedr. in % v/h universum	Netto-ov. p. f. 100,- kosten 2) (gem. van 1968 t/m 1970)
Gedurende 3 j. hogere rentabiliteit 1)	44	31	20
Gedurende 2 j. hogere rentabiliteit 1)	31	21	8
Gedurende 2 j. lagere rentabiliteit 1)	24	16	4
Gedurende 3 j. lagere rentabiliteit 1)	39	32	% 16
Totaal	138	100	2

- 1) Ten aanzien van de gemiddelde rentabiliteit in het desbetreffende jaar.
2) Ongewogen gemiddelde.

§ 4. De spreiding van het ondernemersinkomen

Van het ondernemersinkomen is in de tabellen 7a en 7b (op blz. 19 en 20) voor de belangrijkste bedrijfsgroepen de verdeling weergegeven door vermelding van het aantal ondernemers (in procenten) per inkomensklasse. Van de ondernemers in het Zuidhollands Glasdistrict had 27% een inkomen van f. 40 000,- of meer, 14% een inkomen tussen de f. 25 000,- en f. 40 000,- en 35% een inkomen tussen de f. 10 000,- en f. 25 000,-. Een negatief inkomen werd voor 5% van de ondernemers vastgesteld.

Circa een derde deel van de ondernemers heeft een ondernemersinkomen gehad dat lager was dan het bruto-arbeidsloon (incl. sociale lasten) van een werknemer die in de tuinbouw werkzaam is.

§ 5. Bedrijfsresultaten over 1970 in vergelijking met vorige jaren

In tabel 8 (blz. 21) zijn de resultaten van het gemiddelde bedrijf in het Zuidhollands Glasdistrict over 1970 met die van 1969 vergeleken. Bij een vergelijking van de bedrijven die zowel over 1969 als 1970 aan het onderzoek hebben deelgenomen blijkt dat de kosten en de opbrengsten zijn

Tabel 7a. Spreiding van het ondernemersinkomen (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

Zuidhollands Glasdistrict	Alle bedrijven	Waarvan bedr. met > 65% verw. staand glas				Waarvan bedrijven met > 65% onver- warmd staand glas			
		Totaal		waarvan overwegend		Totaal w.v. overw.		Totaal w.v. overw.	
		tomaten	bloemen	tomaten	bloemen	tomaten	bloemen	tomaten	bloemen
Aantal bedrijven	143	107	65	28	38	26	16		
Aantal ondernemers	165	125	79	35	41	29	19		
Inkomensklasse	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Negatief inkomen	5	7	6	9	7	-	-	-	-
f. 0,- - < f. 5 000,-	5	4	6	-	-	7	8	-	-
f. 5 000,- - < f. 10 000,-	14	8	8	2	7	35	42	7	35
f. 10 000,- - < f. 15 000,-	9	5	3	18	5	20	19	5	20
f. 15 000,- - < f. 25 000,-	26	26	28	39	7	28	27	7	28
f. 25 000,- - < f. 40 000,-	14	14	16	18	23	7	4	23	7
f. 40 000,- - > f. 40 000,-	27	36	33	14	51	3	-	51	3
	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 7b. Spreiding van het ondernemersinkomen (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Het Westland				De Kring	
	Alle bedrijven	waarvan verwarmd staand glas	waarvan bedrijven met > 65% onverwarmd staand glas	Alle bedrijven met > 65% verwarmd staand glas	waarvan bedrijven met > 65% verwarmd staand glas	
Aantal bedrijven	93	62	22	50	45	
Aantal ondernemers	107	72	25	58	53	
Inkomensklasse	%	%	%	%	%	%
Negatief inkomen	2	3	-	11	12	
f. 0,- - < f. 5 000,-	6	5	9	3	3	
f. 5 000,- - < f. 10 000,-	15	7	32	16	14	
f. 10 000,- - < f. 15 000,-	7	4	15	8	1	
f. 15 000,- - < f. 25 000,-	29	28	32	20	23	
f. 25 000,- - < f. 40 000,-	15	15	9	12	14	
f. 40 000,- - > f. 40 000,-	26	38	3	30	33	
	100	100	100	100	100	

Tabel 8. Bedrijfsresultaten over 1970 in vergelijking met die over 1969
(voorlopige cijfers gemiddeld per bedrijf)

	1969	1970	Index 1969 = 100
Aantal bedrijven	138	138	
Staad glas verwarmd in are	55	61	111
waarvan tomaten in are	(35)	(39)	
waarvan komkommers in are	(11)	(11)	
waarvan bloemen in are	(8)	(9)	
Staad glas onverwarmd in are	19	18	95
waarvan tomaten in are	(11)	(11)	
Totale arbeidsbezetting in manjaren	2,74	2,95	108
Gefnv. verm. aan het begin v/h jaar	210 000	229 000	109
Opbrengsten			
Groente, vroege aard. en kasfruit	98 600	102 600	104
Bloemen en bloembollen	19 800	29 100	147
Overige opbrengsten	1 300	4 200	323
Totaal	119 700	135 900	114
Kosten			
Afschrijvingen	17 600	19 000	108
Rente	12 900	15 300	119
Arbeid betaald personeel	13 500	16 100	119
Arbeid ondernemers en gezinsleden	19 900	23 800	120
Brandstoffen	16 200	20 600	127
Overige materialen	15 400	18 600	121
Overige kosten	14 900	16 500	111
Totaal	110 400	129 900	118
Netto-overschot	9 300	6 000	
Netto-overschot:			
per f. 100,- kosten (gewogen)	8	5	
per f. 100,- kosten (ongewogen)	5	1	
per f. 100,- geïnvesteerd vermogen	4	3	
per manjaar	3 400	2 000	
Arbeidsinkomen per manjaar	15 600	15 600	
Arbeidsinkomen van de ondernemer 1)	22 900	22 700	
Ondernemersinkomen 1)	28 600	29 600	
Gezinsinkomen uit bedrijf 1)	31 800	33 300	
Opbrengsten per 100 m2 opp. staand glas	1 620	1 720	106
Kosten per 100 m2 opp. staand glas	1 490	1 640	110
Netto-overschot per 100 m2 opp. staand glas	130	80	

1) Per ondernemer.

gestegen met resp. 18% en 14% (1970 t.o.v. 1969). Deze hoge percentages zijn deels een gevolg van bedrijfsvergroting. De oppervlakte verwarmd staand glas is gemiddeld met 600 m² uitgebreid. Bij berekening van de kosten en opbrengsten per 100 m² glasoppervlakte blijkt, dat de kosten en opbrengsten met resp. 10% en 6% zijn gestegen (zie tabel 8).

De 10% kostenstijging per m² is een gevolg van:

stijging van het loonniveau	3 %
stijging van het rentetarief (van 6,5% in 1969 naar 7% in 1970)	1 %
stijging van brandstofkosten	3 %
stijging van overige materialen en overige kosten	3 %
Totaal	10 %

Door de hogere opbrengsten van bloemisterijprodukten stegen de opbrengsten per saldo met 6%. Aangezien de kostenstijging (10%) groter was dan de stijging van de opbrengsten, daalde de gemiddelde rentabiliteit van 8% in 1969 tot 5% in 1970.

In grafiek 1 is de ontwikkeling over de laatste negen jaar tot uitdrukking gebracht. Duidelijk blijkt de sterke daling van de rentabiliteit met ingang van 1964. De verbetering van de rentabiliteit in de jaren 1968 en 1969 werd - doordat in 1970 de kosten sterker dan de opbrengsten zijn gestegen - in 1970 gevolgd door een verslechtering van het netto-overschot per f. 100,- kosten, namelijk van f. 8,- tot f. 5,-.

Het arbeidsinkomen en het ondernemersinkomen per ondernemer, alsmede het C.A.O.-loon is over de periode 1962 t/m 1970 in grafiek 2 opgenomen. Het blijkt dat het C.A.O.-loon in 1970 140% hoger was dan in 1962. Het arbeidsinkomen per ondernemer - dat is het netto-overschot + het gewaardeerde loon van de ondernemer - was in 1970 ca. 40% hoger dan in 1962. De toeneming van het arbeidsinkomen in de periode 1962 t/m 1969 is voor de werknemers aanmerkelijk groter dan voor de ondernemers.

De steekproefwijziging is in de grafieken met een zigzaglijn aangegeven.

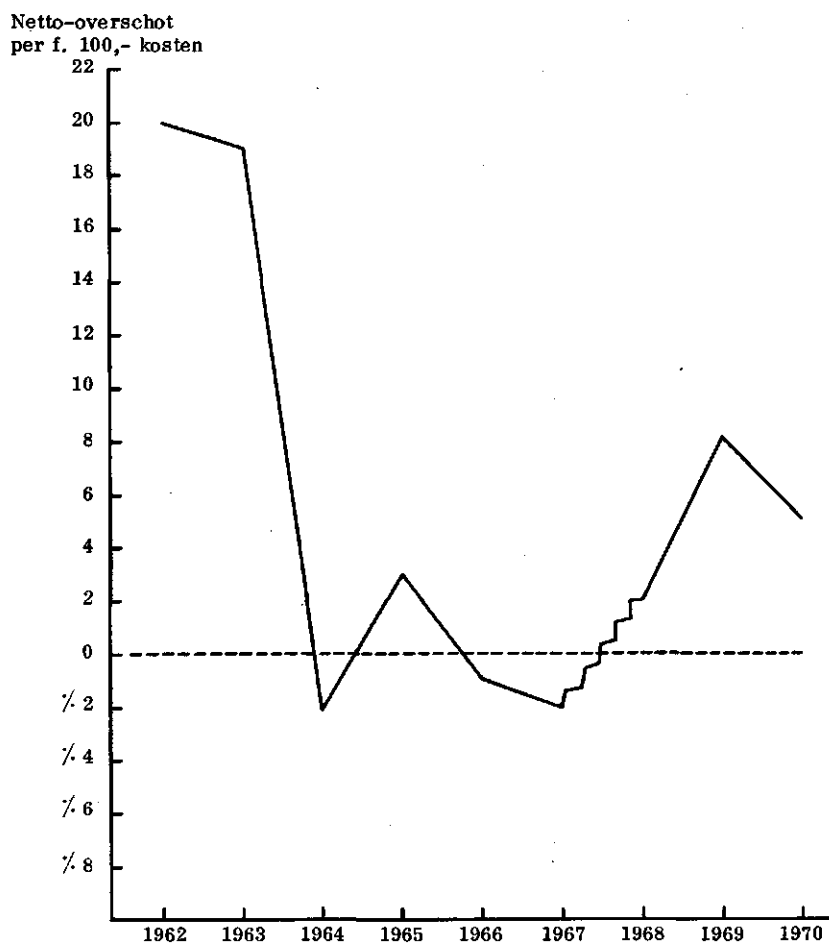
§ 6. Investerings in duurzame produktiemiddelen

Voor de vaststelling van de kosten van afschrijving en rente op duurzame produktiemiddelen wordt voor elk bedrijf een register bijgehouden. Alle voorkomende objecten alsmede de vaste plantopstand worden hierin vermeld.

Door gebruikmaking van deze registers zijn de investeringsactiviteiten 1) in 1970 vastgesteld. In tabel 9 (zie blz. 25) zijn per bedrijfstype de

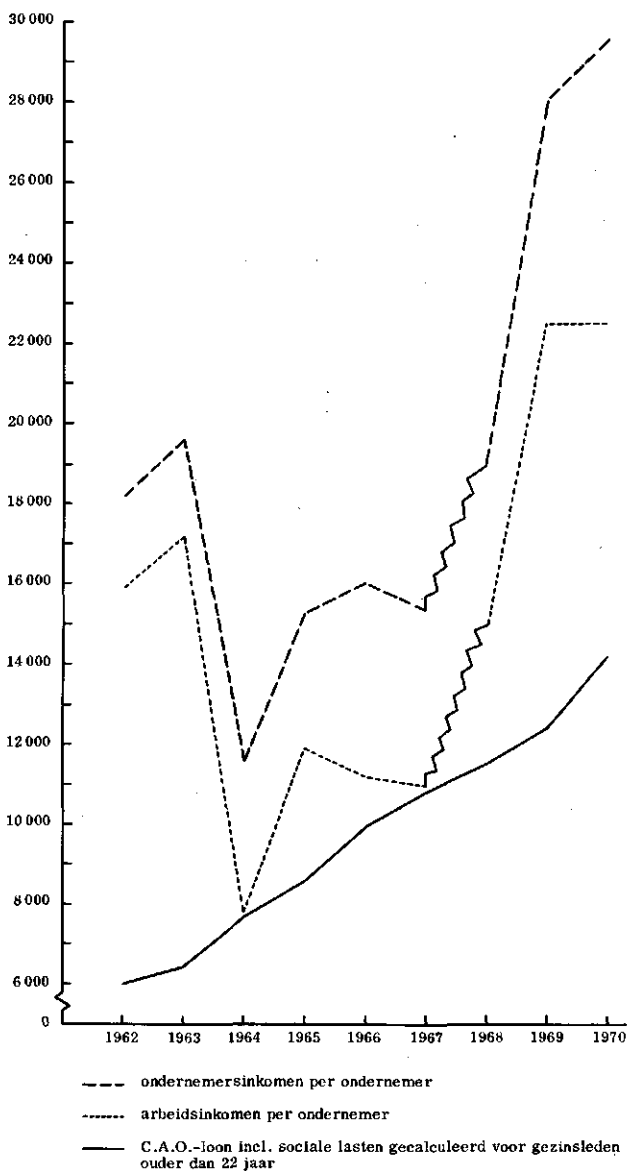
1) Exclusief omzetbelasting.

Grafiek 1. De ontwikkeling van de rentabiliteit in het Zuidhollands Glasdistrict

In 1968 herziening van de steekproef.

Grafiek 2. De ontwikkeling van het arbeids- en ondernemersinkomen per ondernemer en het C.A.O.-loon incl. sociale lasten gecalculeerd voor gezinsleden ouder dan 22 jaar

Tabel 9. Investerings in duurzame produktiemiddelen (x f. 1000, - gemiddeld per bedrijf)

Zuidhollands Glasdistrict	Alle bedrijven	Waarvan bedr. met > 65% verw. staand glas				Waarvan bedr. met > 65% onverwarmd staand glas			
		Totaal		waarvan overwegend		Totaal		w.v. overw.	
		tomaten	bloemen	tomaten	komkommers	tomaten	bloemen	tomaten	komkommers
Aantal bedrijven	143	107	65	28	38	26	16		
Inv. in duurz. prod.midd.	24,8	30,1	31,3	27,1	27,9	7,3	10,7		
Inv. in levende inventaris	1,7	2,2	0,2	1,5	9,8	0,6	0,1		
Totaal bruto-investering	26,5	32,3	31,5	28,6	37,7	7,9	10,8		
Afschr. duurz. prod.midd.	18,9	21,8	21,2	23,5	20,3	9,9	10,0		
Afschr. levende inventaris	1,4	1,7	0,1	-	8,6	0,6	0,5		
Totaal afschrijvingen	20,3	23,5	21,3	23,5	28,9	10,5	10,5		
Netto-investering	6,2	8,8	10,2	5,1	8,8	2,6	0,3		
Gefnvesteerd vermogen	228,0	263,0	252,0	286,0	253,0	115,0	120,0		
Netto-invest. in % van het gefnvesteerd vermogen	2,7	3,3	4,0	1,8	3,5	2,3	0,3		

/- = negatief

bruto- 1) en netto-investeringen in duurzame produktiemiddelen opgenomen. Als uitbreidings- en/of diepte-investering (in de tabel met netto-investering aangegeven) is globaal beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving op duurzame produktiemiddelen en plantopstanden.

De stookbedrijven hebben gemiddeld voor ca. f. 32 300,- geïnvesteerd. Na aftrek van het bedrag van de afschrijving resteert f. 8 800,- als netto-investering.

Als gevolg van de gemiddeld verliesgevende resultaten van de koude bedrijven, zijn de berekende afschrijvingen op duurzame produktiemiddelen slechts gedeeltelijk via de opbrengsten vrijgekomen. Dit komt in de omvang van de investering tot uitdrukking; de bruto-investeringen zijn f. 2 600,- lager dan het bedrag van de afschrijvingen.

Van de bruto-investeringen - die in tabel 9 voor de belangrijkste groepen van bedrijven gemiddeld zijn vermeld - is in tabel 10 de verdeling weergegeven door vermelding van het aantal bedrijven (in procenten) per investeringsklasse. Hieruit blijkt dat 33% van de bedrijven in het Zuid-hollands Glasdistrict (per bedrijf) meer dan f. 20 000,- investeerden in duurzame produktiemiddelen. Deze 33% van de bedrijven met meer dan f. 20 000,- investeringen maken voor 87% deel uit van de totale investeringen van alle 143 onderzochte bedrijven. Circa een zesde deel van de bedrijven heeft niet geïnvesteerd.

De investeringsactiviteiten waren voor de stookbedrijven aanmerkelijk groter dan voor de koude bedrijven. Vooral de bedrijven met overwegend bloemen - met daaraan inherente investeringen in duurzame plantopstanden - hebben veel geïnvesteerd.

Zoals eerder is vermeld, representeert deze steekproef ca. 5 000 bedrijven. Aangezien de steekproef ook wat de investeringen betreft representatief kan worden geacht, kan de bruto-investering voor het gehele district voor zover door dit onderzoek vertegenwoordigd op circa 135 miljoen gulden worden gesteld.

Van deze investeringen was ca. f. 104 miljoen nodig voor vervanging van versleten of verouderde produktiemiddelen, zodat per saldo de netto-investering op f. 31 miljoen kan worden gesteld. Deze f. 31 miljoen netto-investering is het saldo van enerzijds bedrijven waarvan de investeringen hoger waren dan de afschrijvingen en anderzijds bedrijven die niet of niet volledig de al of niet vrijgekomen afschrijvingen voor investering hebben aangewend.

Samengevat: 32% 2) had een positieve netto-investering van f. 76 miljoen

68% 2) had een negatieve netto-investering van f. 45 "

Netto-investering per saldo f. 31 miljoen

Van de bedrijven met een positieve netto-investering was 67% winstgevend, voor de bedrijven met een negatieve investering was dit per-

1) Verschil tussen investeringen en desinvesteringen.

2) Van de 5 080 bedrijven die door het onderzoek worden vertegenwoordigd.

Tabel 10. Spreiding van de bruto-investeringen in duurzame produktiemiddelen
(aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

Zuidhollands Glasdistrict	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met > 65% verw. staand glas				Waarvan bedr. > 65% onverw. staand glas	
		waarvan overwegend		Totaal	Totaal	waarvan overw.	Totaal
		tomaten	bloemen				
Aantal bedrijven	143	107	65	28	38	26	16
Investeringsklasse	%	%	%	%	%	%	%
niet geïnvesteerd	16	11	15	6	3	30	22
f. 1,- - < f. 5 000,-	22	19	19	23	18	38	43
f. 5 000,- - < f. 20 000,-	29	32	35	45	20	16	9
> f. 20 000,-	33	38	31	26	59	16	26
	100	100	100	100	100	100	100

tage 42. Hieruit blijkt dat ook verliesgevende bedrijven netto-investeringen hebben verricht, maar ook andersom, dat er winstgevende bedrijven waren die minder hebben geïnvesteerd dan de gecalculeerde afschrijving bedroeg.

Tabel 11. Spreiding van de netto-investering in duurzame produktiemiddelen
(aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

Zuidhollands Glasdistrict	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met > 65% verw. staandglas waarvan overwegend				Waarvan bedr. > 65% onverw. staand glas	
		Totaal	tomaten	komkommers	bloemen	Totaal	waarvan overw. tomaten
Aantal bedrijven	143	107	65	28	38	26	16
Investeringsklasse	%	%	%	%	%	%	%
negatieve investeringen							
> 20 000	11	14	13	6	12	3	4
20 000 - 10 000	32	32	34	54	15	22	31
10 000 - 0	25	17	19	20	23	59	39
Totaal negatief	68	63	66	80	50	84	74
Positieve investeringen							
0 - 10 000	5	6	4	-	10	-	-
10 000 - 20 000	5	6	4	3	15	-	-
20 000 - 40 000	8	6	6	-	12	16	26
40 000 - 80 000	10	12	12	14	10	-	-
80 000 - > 80 000	4	7	8	3	3	-	-
Totaal positief	32	37	34	20	50	16	26
	100	100	100	100	100	100	100

§ 7. Summary

Every year the horticultural department of the Agricultural Economics Research Institute in the Hague investigates the profitability of horticultural holdings in the most important centres of the Netherlands.

This report applies to the "Zuidhollands Glasdistrict". The summarized average results of 1970 are, in comparison with 1969, shown in the next table.

Table 12. Average results of horticulture in 1969 and 1970 in Nfl.

	1969	1970
Costs per holding	110 400	129 900
Returns per holding	119 700	135 900
Net profit per holding	9 300	6 000
Number of growers per holding	1,12	1,13
Net profit per grower	8 300	5 300
Calculated (manual) labour costs of the grower	14 600	17 400
Labour income of the grower	22 900	22 700
Interest more calculated than paid	5 700	6 900
Return to the grower	28 600	29 600
Calculated family labour costs	3 200	3 700
Family income out of the holding	31 800	33 300
Number of holdings in sample	138	138

Horticulture in this district has - on an average - been less profitable in 1970 than in 1969. Net results decreased by Nfl. 3 300,- per holding. Family income, however, increased by Nfl. 1 500,- per grower. The difference is mainly due to the rise of costs imputed for family labour and interest of capital.

The decrease of profitability is a result of diminishing returns of vegetable culture - unheated as well as heated (cucumbers!) - on the one side and of growing results of floriculture on the other hand.

The big difference in profitability between the various types of holdings is shown in table 13.

51% of all investigated holdings, representing 68% of the total returns, became a positive net profit.

A distribution of the "return to the grower" (see also table 7a of this report) is given below:

Level of income (x Nfl. 1 000)	Growers (in %)
negative	5
0 - 10	19
10 - 25	35
25 - 40	14
≥ 40	27
	<u>100</u>

Table 13. Average results of various types of holdings in 1970

	Unheated holdings	Heated holdings			All holdings
		All heated holdings	Mainly tomatoes	Mainly cucumbers	Mainly flowers
Number of holdings	26	107	65	28	38
Area of unheated glass (are)	55	4	3	1	4
Area of heated glass (are)	1	79	80	82	70
Labour force (labour unit)	1,99	3,21	3,02	3,12	3,75
Returns (x Nfl. 1 000)	58,0	159,7	144,5	166,6	190,2
Costs (idem)	64,8	149,5	138,2	166,0	159,2
Net profit (idem)	% 6,8	10,2	6,3	0,6	31,0
Net profit per Nfl. 100 costs	% 11	7	5	0	19
Profitable holdings in % of the total	16	61	60	46	80
Return to the grower (x Nfl. 1 000)	14,2	34,2	29,7	27,3	54,4
					29,5

BIJLAGEN A
ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT
GROEPERING NAAR BEDRIJFSTYPE

BIJLAGE A 1

Grondgebruik en arbeidsbezetting over 1970 (voorlopige cijfers, gemiddeld per bedrijf)

Zuidhollands Glasdistrict	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met > 65% verwarmd staand glas				Waarvan bedr. met > 65% onverwarmd staand glas			
		Totaal	tomaten		bloemen	Totaal	w.v. overw. tomaten		
		are	are	are	are	are	are	are	
Aantal bedrijven	143	107	65	28	38	26	16		
Aantal ranten plat glas	90	40	50	30	30	190	200		
Standaard glas verwarmd:									
tomaten	39	51	74	9	7	-	-		
komkommers	11	14	3	72	1	1	-		
overige groente	1	2	2	-	1	-	-		
fruit	1	-	-	-	1	-	-		
bloemen	9	12	1	1	61	-	-		
Standaard glas onverwarmd:									
tomaten	11	2	2	-	1	35	49		
komkommers	1	-	-	1	-	3	-		
overige groente	1	-	-	-	-	7	4		
fruit	2	1	1	-	1	5	7		
bloemen	2	1	-	-	2	5	1		
Plat glas	2	1	1	1	-	4	5		
Opengrondtuintbouw:									
groente en vroege aardappelen	10	7	5	3	3	20	14		
bloemen	1	1	1	-	1	1	2		
zaden	-	-	-	-	1	-	-		
fruit	-	-	1	-	-	-	1		
braak	6	6	4	7	6	7	8		
Totaal tuinbouw	97	98	95	94	85	88	94		
Landbouw en veeteelt	10	10	11	7	7	1	-		
Verhuurd	1	2	2	2	3	1	2		
Erf, blijvende paden, enz.	28	29	28	31	27	23	24		
Kadastrale oppervlakte	136	139	136	134	122	113	120		
Waarvan eigendom	110	120	119	118	105	70	86		
Aantal ondernemers per bedrijf	1,13	1,13	1,18	1,29	1,08	1,08	1,13		
Arbeid van de ondernemer(s) (manj.)	1,29	1,32	1,31	1,56	1,28	1,22	1,26		
Arbeid van gezinsleden	0,35	0,39	0,28	0,33	0,76	0,25	0,30		
Arbeid van vast personeel	0,83	0,92	0,83	1,01	1,30	0,26	0,26		
Arbeid van los personeel	0,45	0,49	0,51	0,31	0,41	0,26	0,29		
Totale arbeidsbezetting	2,92	3,21	3,02	3,12	3,75	1,99	2,11		
Arbeid door ondern. en gezinsleden (in %)	56	53	52	61	54	73	74		

BIJLAGE A 2

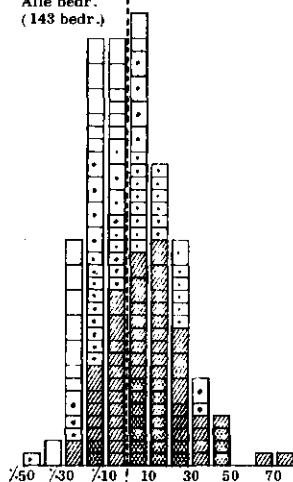
Bedrijfsresultaten over 1970 (voorlopige cijfers, gemiddeld per bedrijf)

Zuidholland Glasdistrict	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met > 65% verwarmd staand glas				Waarvan bedr. met > 65% onverwarmd staand glas	
		Totaal	tomaten	komkommers	bloemen	Totaal	w.v. overw. tomaten
Aantal bedrijven	143	107	65	28	38	26	16
Gefvesteerd verm. per 1-1-70	228 000	263 000	252 000	286 000	253 000	115 000	120 000
Kosten							
Afschrijvingen	18 900	21 700	21 200	23 600	20 300	9 900	10 000
Huur en pacht	300	300	200	300	500	400	400
Rente	15 200	17 900	17 100	19 600	17 200	6 900	7 400
Arbeid betaald personeel	15 900	18 800	18 300	15 700	19 800	5 600	6 200
Arbeid ondernemers	19 700	20 100	20 000	24 100	18 700	18 500	19 300
Arbeid gezinsleden	4 200	4 600	3 400	3 800	8 600	3 100	3 800
Brandstoffen	20 400	26 400	25 200	35 000	22 500	2 800	2 800
Overige materialen	18 200	21 400	14 800	25 900	35 400	9 300	8 300
Diensten van derden en overige kosten	15 900	18 300	18 000	18 000	16 200	8 300	8 600
Totaal	128 700	149 500	138 200	166 000	159 200	64 800	66 800
Opbrengsten							
Groente, vroege aard. en kasfruit	101 900	118 600	134 000	150 700	17 700	48 000	54 800
Bloemen en bloembollen	28 400	35 600	6 900	2 100	167 900	8 700	2 300
Overige produkten	400	300	200	200	400	800	100
Overige opbrengsten	3 900	5 200	3 400	13 600	4 200	500	300
Totaal	134 600	159 700	144 500	166 600	190 200	58 000	57 500
Netto-overschot	5 900	10 200	6 300	600	31 000	6 800	9 300
Netto-overschot							
per f. 100,- kosten (gewogen)	5	7	5	0	19	11	14
per f. 100,- kosten (ongewogen)	1	5	3	1	16	12	15
per f. 100,- gehvesteerd vermogen	3	4	2	0	12	6	8
per manjaar	2 000	3 200	2 100	200	8 300	3 400	4 400
per 100 m2 opp. staand glas	80	120	80	10	420	120	150
Arbeidsinkomen per manjaar	15 600	16 700	15 900	14 200	20 800	10 300	9 500
Arbeidsink. van de ondernemer	22 500	26 300	22 300	19 300	46 300	10 800	8 900
Ondernemersinkomen ondern.	29 500	34 200	29 700	27 300	54 400	14 200	12 500

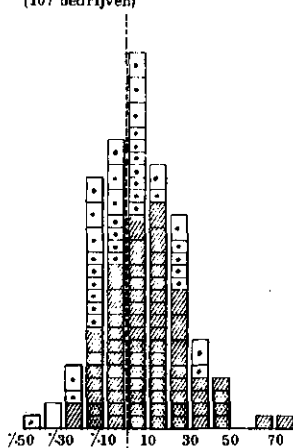
BIJLAGE A 3 Zuidhollands Glasdistrict

Spreiding van het netto-overshot per f. 100,- kosten (elk vakje stelt een bedrijf voor)

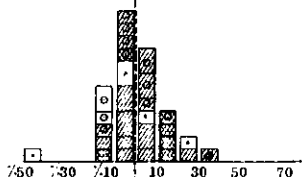
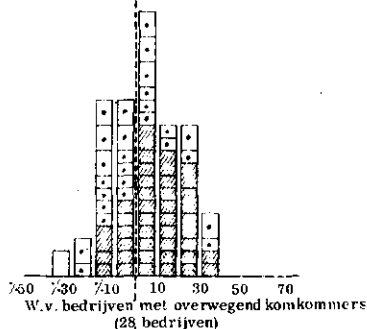
Alle bedr.
(143 bedr.)

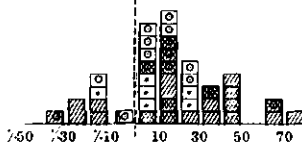
Overwegend verwarmd staandglas >65%
(107 bedrijven)

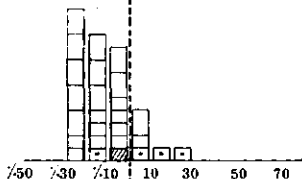
Overwegend verwarmd staandglas >65%
w.v. bedrijven met overwegend tomaten
(65 bedr.)

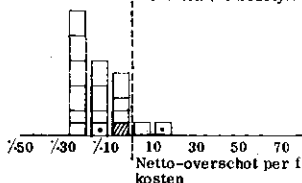
W.v. bedrijven met overwegend bloemen
(38 bedrijven)

Overwegend onverwarmd staand glas
>65% (26 bedrijven)

Waarvan bedrijven met overwegend
tomaten (16 bedrijven)

- ☐ kosten < f. 75 000,- per bedrijf
- ☒ kosten f. 75 000,- < f. 125 000,- p.bedr.
- ☒ kosten f. 125 000,- < f. 200 000,- p.bedr.
- ☒ kosten ≥ f. 200 000,- per bedrijf
- o aanvullende bedrijven

Netto-overshot per f. 100,-
kosten

BIJLAGE A 4

Inkomen uit het bedrijf over 1970 (voorlopige cijfers, gemiddeld per ondernemer)

Zuidhollands Glasdistrict	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met > 65% verward staand glas waarvan overwegend				Waarv. bedr. met > 65% onverward staand glas	
		Totaal	tomaten	komkommers	bloemen	Totaal	w.v. overw. tomaten
Aantal bedrijven	143	107	65	28	38	26	16
Aantal ondernemers	165	125	79	35	41	29	19
Netto-overschot	5 200	8 900	5 300	500	28 800	6 300	8 200
Handenarbeid ondernemer	17 300	17 400	17 000	18 800	17 500	17 100	17 100
Arbeidsinkomen van de ondernemer	22 500	26 300	22 300	19 300	46 300	10 800	8 900
Rente meer berekend dan betaald	7 000	7 900	7 400	8 000	8 100	3 400	3 600
Ondernemersinkomen	29 500	34 200	29 700	27 300	54 400	14 200	12 500
Handenarbeid gezinsleden	3 700	4 000	2 900	2 900	8 000	2 900	3 400
Gezinsinkomen uit bedrijf	33 200	38 200	32 600	30 200	62 400	17 100	15 900

BIJLAGEN B
ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT, STOOKBEDRIJVEN
GROEPERING NAAR BEDRIJFSTYPE

BIJLAGE B 1 Grondgebruik en arbeidsbezetting over 1970 (voorlopige cijfers, gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan overwegend					bloemen
		tomaten		komkommers			
		met een gemiddelde plantdatum					
Bedrijven met meer dan 65% verwarmd staand glas		vóór 16/1	van 16/1 t/m 15/2	na 15/2	vóór 16/1		
Zuidhollands Glasdistrict							
Aantal bedrijven	107	19	28	18	22	38	
Aantal ramen plat glas	40	are	40	120	40	30	
Staat glas verwarmd:							
tomaten	51	77	76	68	10	7	
komkommers	14	5	4	-	70	-	
overige groente	2	2	-	4	-	1	
fruit	-	-	1	-	-	1	
bloemen	12	3	1	1	2	61	
Staat glas onverwarmd:							
tomaten	2	3	2	1	-	1	
komkommers	-	-	1	-	-	-	
overige groente	1	1	1	2	-	1	
fruit	1	-	-	-	-	2	
bloemen	1	-	1	2	1	-	
Plat glas							
Opengrondstuinbouw:							
groente en vroege aardappelen	7	1	6	7	4	3	
bloemen	1	-	1	-	-	1	
zaden	-	-	-	-	-	1	
fruit	-	-	1	-	-	-	
braak	6	4	5	2	6	6	
Totaal tuinbouw	98	96	100	87	93	85	
Landbouw en veeteelt	10	11	19	2	7	7	
Verhuurd	2	-	4	2	2	3	
Erf, blijvende paden, enz.	29	30	33	19	30	27	
Kadastrale oppervlakte	139	137	156	110	132	122	
Waarvan eigendom	120	116	143	89	115	105	
Aantal ondernemers per bedrijf	1,15	1,17	1,18	1,19	1,32	1,08	
Arbeid van de ondernemer(s) (man/jaren)	1,32	1,35	1,25	1,34	1,60	1,28	
Arbeid van gezinsleden	0,39	0,40	0,32	0,13	0,36	0,76	
Arbeid van vast personeel	1,01	1,31	0,98	0,51	0,88	1,30	
Arbeid van los personeel	0,49	0,45	0,54	0,52	0,29	0,41	
Totale arbeidsbezetting	3,21	3,51	3,09	2,50	3,13	3,75	
Arbeid door ondern. en gezinsleden (in %)	53	50	51	59	63	54	

BIJLAGE B 2 Bedrijfsresultaten over 1970 (voorlopige cijfers, gemiddeld per bedrijf)

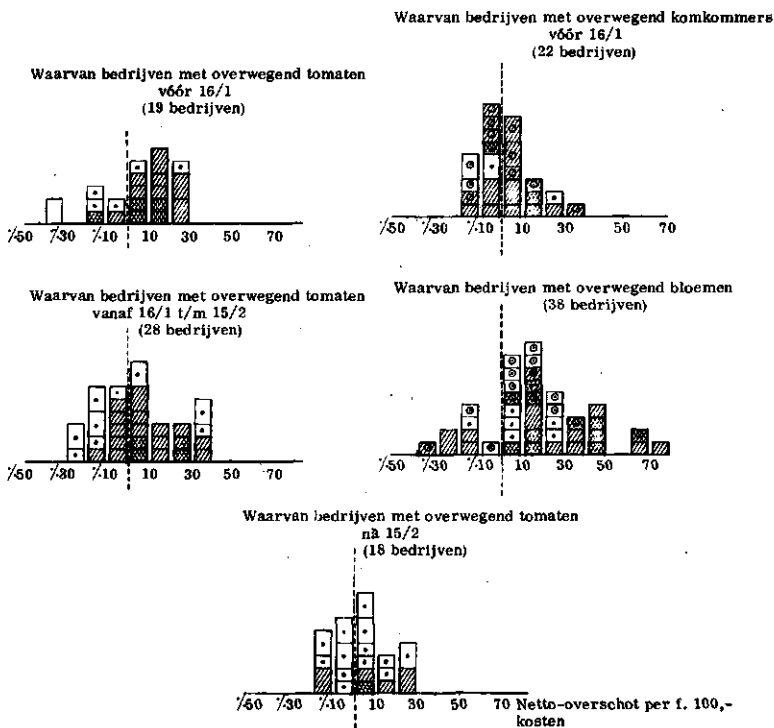
Bedrijven met meer dan 65% verwarmd staand glas	Alle bedrijven	Waarvan overwegend					bloemen
		tomaten		komkommers		vóór 16/1	
		met een gemiddelde plantdatum					
		vóór 16/1	van 16/1 t/m 15/2	na 15/2			
Zuidhollands Glasdistrict		19	28	18	22	38	
Aantal bedrijven	107	283 000	258 000	216 000	289 000	253 000	
Gehvesteerd verm. per 1-1-70	263 000						
Kosten							
Afschrijvingen	21 700	23 900	21 400	18 500	22 900	20 300	
Huur en pacht	300	500	100	200	300	500	
Rente	17 900	19 200	17 700	14 600	19 800	17 200	
Arbeid betaald personeel	18 800	21 800	20 400	12 300	15 200	19 800	
Arbeid ondernemers	20 100	20 700	19 200	20 500	24 600	18 700	
Arbeid gezinsleden	4 600	5 100	3 600	1 700	4 300	8 600	
Brandstoffen	26 400	34 700	26 900	14 500	36 200	22 500	
Overige materialen	21 400	19 500	13 700	12 200	26 200	35 400	
Diensten van derden en overige kosten	18 300	20 600	18 900	14 500	17 900	16 200	
Totaal	149 500	166 000	141 900	109 000	167 400	159 200	
Opbrengsten							
Groente, vroege aard. en kasfruit	118 600	150 900	139 800	111 500	154 500	17 700	
Bloemen en bloembollen	35 600	16 500	5 100	900	1 700	167 900	
Overige produkten	300	300	200	200	200	400	
Overige opbrengsten	5 200	7 200	2 900	500	15 100	4 200	
Totaal	159 700	174 900	148 000	113 100	171 500	190 200	
Netto-overschot	10 200	8 900	6 100	4 100	4 100	31 000	
Netto-overschot							
per f. 100,- kosten (gewogen)	7	5	4	4	2	19	
per f. 100,- kosten (ongewogen)	5	3	3	3	1	16	
per f. 100,- geïnvesteerd vermogen	4	3	2	2	1	12	
per manjaar	3 200	2 600	2 000	1 700	1 300	8 300	
per 100 m2 oppervlakte staand glas	120	100	70	60	50	420	
Arbeidsinkomen per manjaar	16 700	16 100	16 000	15 400	15 400	20 800	
Arbeidsink. v.d. ondernemer	26 300	25 200	21 500	20 600	21 700	46 300	
Ondernemersinkomen ondern.	34 200	33 600	29 000	27 200	30 400	54 400	

BIJLAGE B 3

Zuidhollands Glasdistrict

Spreading van het netto-overschot per f. 100,- kosten (elk vakje stelt een bedrijf voor)

Bedrijven met meer dan 65% verwarmd staandglas

- ☐ kosten < f. 75 000,- per bedrijf
- ☒ kosten f. 75 000,- - < f. 125 000,- per bedrijf
- ☒ kosten f. 125 000,- - < f. 200 000,- per bedrijf
- ☒ kosten ≥ f. 200 000,- per bedrijf
- o aanvullende bedrijven

BIJLAGE B 4

Inkomen uit het bedrijf over 1970 (voorlopige cijfers, gemiddeld per ondernemer)

Bedrijven met meer dan 65% verwarmd staand glas	Alle bedrijven	Waarvan overwegend				bloemen
		tomaten		met een gemiddelde plantdatum		
		vóór 16/1	van 16/1 t/m 15/2	na 15/2	vóór 16/1	
Zuidhollands Glasdistrict						
Aantal bedrijven	107	19	28	18	22	38
Aantal ondernemers	125	23	34	22	28	41
Netto-overschot	8 900	7 600	5 200	3 500	3 100	28 800
Handenarbeid ondernemer	17 400	17 600	16 300	17 100	18 600	17 500
Arbeidsinkomen van de ondernemer	26 300	25 200	21 500	20 600	21 700	46 300
Rente meer berekend dan betaald	7 900	8 400	7 500	6 600	8 700	8 100
Ondernemersinkomen	34 200	33 600	29 000	27 200	30 400	54 400
Handenarbeid gezinsleden	4 000	4 400	3 000	1 400	3 200	8 000
Gezinsinkomen uit bedrijf	38 200	38 000	32 000	28 600	33 600	62 400

BIJLAGEN C

**ZUIDHOLLANDS GLASDISTRICT, HET WESTLAND EN DE KRING
GROEPERING NAAR GEBIED**

BIJLAGE C 1 Grondgebruik en arbeidsbezetting over 1970 (voorlopige cijfers, gemiddeld per bedrijf)

Zuidhollands Glasdistrict	Het Westland		De Krimp	
	Alle bedrijven	waarvan bedrijven met verw. staand glas onverw. staand glas	Alle bedrijven	waarvan bedrijven met > 65% verw. staand glas
Aantal bedrijven	93	62	50	45
Aantal ramen plat glas	110	60	40	10
Staand glas verwarmd:	are	are	are	are
tomaten	38	54	42	47
komkommers	3	-	24	26
overige groente	2	3	1	1
fruit	1	1	-	-
bloemen	11	17	5	6
Staand glas onverwarmd:				
tomaten	14	2	4	2
komkommers	-	-	2	-
overige groente	2	-	-	-
fruit	4	2	-	-
bloemen	3	1	-	-
Plat glas	2	1	1	-
Opengrondstuinbouw:				
groente en vroege aardappelen	11	6	8	8
bloemen	1	-	1	1
zaden	-	1	-	-
fruit	1	1	-	-
braak	5	6	6	5
Totaal tuinbouw	98	100	94	96
Landbouw en veeteelt	6	5	17	19
Verhuurd	1	2	2	2
Ert, blijvende paden, enz.	27	27	30	30
Kadastrale oppervlakte	132	134	143	147
Waarvan elgendom	105	116	117	125
Aantal ondernemers	113	115	114	116
Arbeid van de ondernemer(s) (manjaren)	1,29	1,31	1,30	1,33
Arbeid van gezinsleden	0,43	0,51	0,21	0,24
Arbeid van vast personeel	0,69	0,87	1,09	1,19
Arbeid van los personeel	0,42	0,48	0,49	0,50
Totale arbeidsbezetting	2,83	3,17	3,09	3,26
Arbeid door ondern. en gezinsleden (in %)	61	58	49	48

BIJLAGE C 2 Bedrijfsresultaten over 1970 (voorlopige cijfers, gemiddeld per bedrijf)

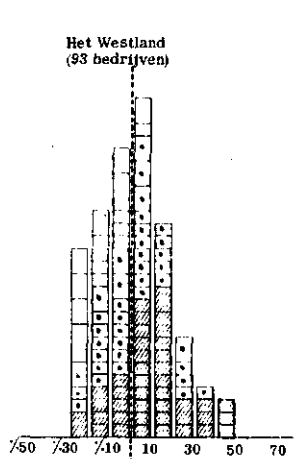
Zuidhollands Glasdistrict	Het Westland		De Kring	
	Alle bedrijven	waarvan bedrijven met > 65% verw. staand glas	Alle bedrijven	waarvan bedrijven met > 65% verw. staand glas
Aantal bedrijven	33	22	50	45
Gefvesteerd verm. per 1-1-'70	213 000	118 000	254 000	273 000
Kosten				
Afschrijvingen	17 900	10 300	20 700	22 300
Huur en pacht	300	200	400	400
Rente	14 200	17 400	17 100	18 500
Arbeid betaald personeel	13 600	16 800	19 800	21 400
Arbeid ondernemers	19 500	19 800	19 900	20 400
Arbeid gezinsleden	5 100	5 900	2 600	2 900
Brandstoffen	16 700	23 500	26 900	30 100
Overige materialen	19 100	24 100	16 700	18 000
Diensten van derden en overige kosten	14 700	8 700	18 100	19 600
Totaal	121 100	146 300	142 200	153 600
Opbrengsten				
Groente-, vruchte- en kasfruit	86 900	102 600	128 500	139 400
Bloemen en bloembollen	35 800	49 600	15 400	17 600
Overige produkten	500	300	300	300
Overige opbrengsten	3 300	4 900	4 800	5 500
Totaal	126 500	157 400	149 000	162 800
Netto-overschot	5 400	11 100	6 800	9 200
Netto-overschot				
per f. 100,- kosten (gewogen)	4	8	5	6
per f. 100,- kosten (ongewogen)	0	5	3	5
per f. 100,- geïnvest. vermogen	3	4	3	3
per manjaar	1 900	3 500	2 200	2 800
per 100 m2 opp. staand glas	70	130	90	110
Arbeidsinkomen per manjaar	15 400	16 900	15 900	16 500
Arbeidsink.v.d. ondernemer per	22 000	26 900	23 500	25 500
Ondernemersinkomen ondern.	28 800	35 000	30 700	33 200

/- = negatief.

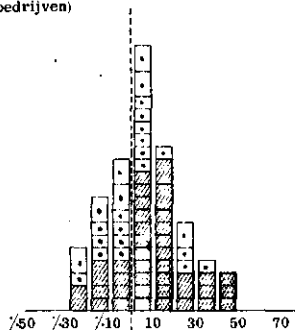
BIJLAGE C 3

Zuidhollands Glasdistrict

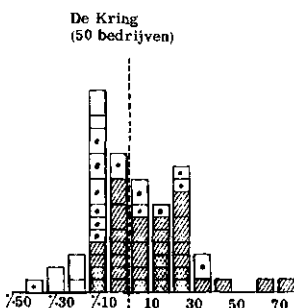
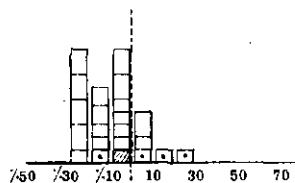
Spreading van het netto-overschot per f. 100,- kosten (elk vakje stelt een bedrijf voor)

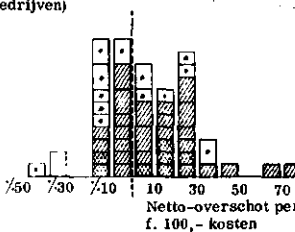
Waarvan bedrijven met overwegend verwarmd
staand glas > 65%
(62 bedrijven)

Waarvan bedrijven met overwegend onverwarmd
staand glas > 65%
(22 bedrijven)

Waarvan bedrijven met overwegend verwarmd
staandglas > 65%
(45 bedrijven)

- kosten < f. 75 000,- per bedrijf
- kosten f. 75 000,- < f. 125 000,- p.bedr.
- kosten f. 125 000,- < f. 200 000,- p.bedr.
- kosten ≥ f. 200 000,- per bedrijf

BIJLAGE C 4

Inkomen uit het bedrijf over 1970 (voorlopige cijfers, gemiddeld per ondernemer)

Zuidhollands Glasdistrict	Alle bedrijven	Het Westland		De Kring	
		waarvan bedrijven met > 65% verw. staand glas	onverw. staand glas	Alle bedrijven	waarvan bedrijven met > 65% verw. staand glas
Aantal bedrijven	93	62	22	50	45
Aantal ondernemers	107	72	25	58	53
Netto-overschot	4 800	9 600	7/ 5 600	6 000	7 900
Handenarbeid ondernemer	17 200	17 300	17 200	17 500	17 600
Arbeidsinkomen van de ondernemer	22 000	26 900	11 600	23 500	25 500
Rente meer berekend dan betaald	6 800	8 100	3 600	7 200	7 700
Ondernemersinkomen	28 800	35 000	15 200	30 700	33 200
Handenarbeid gezinsleden	4 500	5 100	3 400	2 300	2 500
Gezinsinkomen uit bedrijf	33 300	40 100	18 600	33 000	35 700

% : negatief

BIJLAGE D

Algemene toelichting

A. De kosten en de opbrengsten

1. Gewaardeerde kosten

De bedrijfsresultaten zijn bepaald volgens de bij het L.E.I. gebruikelijke methode. Deze houdt in, dat de berekening van rente en afschrijving van de duurzame produktiemiddelen in hoofdzaak is gebaseerd op de nieuwwaarde en dat kosten, welke niet tevens uitgaven zijn (handenarbeid van de ondernemer en zijn gezin, rente van eigen vermogen e.d.), zijn gewaardeerd.

Voor deze kostenwaardering zijn de benodigde gegevens op het bedrijf verzameld.

De berekening van de rente had plaats op basis van 7% over het - nader omschreven - in het bedrijf vastgelegde vermogen.

De afschrijvingen zijn berekend op grond van bij het L.E.I. bestaande inzichten met betrekking tot de economische levensduur en het waardeverloop van de onderscheiden duurzame produktiemiddelen. Ten aanzien van schuren, glasopstanden en verwarmingsinstallaties is een degressief dalend waardeverloop verondersteld (afschrijving tegen een afnemend percentage van de nieuwwaarde). Voor de overige slijtende produktiemiddelen is de afschrijving berekend op basis van een vast percentage van de nieuwwaarde. Als gevolg van de invoering van de nieuwe wet op de omzetbelasting is de nieuwwaarde van produktiemiddelen niet voor alle ondernemers in de tuinbouw gelijk. Voor de niet-ondernemers in de zin van de wet op de omzetbelasting - met name de ondernemers die gebruik maken van de Landbouwregeling - is de nieuwwaarde inclusief omzetbelasting. De betaalde omzetbelasting op investeringen komt geheel ten laste van deze ondernemers. Voor deze categorie bedrijven, die 74% van het totale aantal onderzochte bedrijven uitmaakt, is de afschrijving over 1970 van alle duurzame produktiemiddelen gebaseerd op de nieuwwaarde incl. omzetbelasting. Voor de ondernemers in de zin van de wet is in principe de afschrijving van alle produktiemiddelen gebaseerd op de nieuwwaarde excl. omzetbelasting. Op grond van het feit dat de omzetbelasting op produktiemiddelen die in 1969 en 1970 werden aangeschaft slechts voor 30% fiscaal verrekenbaar was, zijn de afschrijvingen verhoogd met een deel van de omzetbelasting - betaald op investeringen van 1969 en 1970 - die per saldo voor rekening van de ondernemer kwam.

Als vergoeding voor de arbeid, welke door de ondernemer en zijn gezinsleden is verricht, is alleen de handenarbeid in rekening gebracht. Voor een waardering van de kosten, welke voor leiding en toezicht door de ondernemer waren in te calculeren, ontbreken nl. de daartoe benodigde normatieve gegevens.

De kosten van de handenarbeid zijn berekend op basis van een taxatie van de door de ondernemer en zijn gezinsleden verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is gewaardeerd overeenkomstig het loon (incl. sociale lasten) volgens de C.A.O. voor volwassen mannelijke en vrouwelijke arbeiders en jeugdigen, met dien verstande dat voor overuren geen toeslag op het normale uurtarief is toegepast. Op grond van deze C.A.O. zijn voor de ondernemers en gezinsleden een prestatietoeslag, vakantietoeslag en een "uitkering ineens" van f. 400,- (voor jeugdigen minder) gecalculeerd. Vervolgens is het loon verhoogd met diplomatoeslag voor alle werkenden ouder dan 22 jaar, alsmede een waarderingstoeslag voor hen die ouder zijn dan 20 jaar. Het berekende loon voor de ondernemer is inclusief voormanstoelag.

2. Betaalde kosten

De betaalde kosten over 1970 waren ten tijde van het onderzoek nog niet bekend. Deze moesten derhalve worden begroot. Voor deze begroting is gebruik gemaakt van de fiscale boekhouding over 1969 of van de bescheiden die de basis vormen voor de vaststelling van de fiscale jaarrekening over 1970. Uit praktische overwegingen zijn de betaalde kosten voor de bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen inclusief omzetbelasting opgenomen. Voor de bedrijven die onder de "ondernemersregeling" vallen zijn de kosten exclusief omzetbelasting vastgesteld.

3. Opbrengsten

Wat de opbrengsten betreft, de verkopen geschieden grotendeels via de veilingen welke ons desgevraagd een opgave verstrekten van de nettoveilingomzet alsmede van de door de tuinder ontvangen omzetbelasting.

De opbrengsten die niet via de veiling werden verkregen zijn in samenwerking met de deelnemers, geschat tijdens het bezoek dat aan de bedrijven werd gebracht. De opbrengsten zijn inclusief omzetbelasting voor de "Landbouwregelaars", echter exclusief O.B. voor de "ondernemers in de zin van de wet".

Onder de "overige opbrengsten" is het verschil tussen de waarde van de veldinventaris aan het begin en het einde van het kalenderjaar verantwoord.

B. Kengetallen

Vele cijfers (kosten, opbrengsten, vermogen, grondgebruik en arbeidsbezetting) zijn voor de onderscheiden groepen in een gemiddelde per bedrijf tot uitdrukking gebracht. Dit gemiddelde is berekend door de totalen van de absolute cijfers te delen door het aantal bedrijven.

Het gezinsinkomen en de bestanddelen daarvan zijn gemiddeld per ondernemer, het arbeidsinkomen tevens in een gemiddelde per manjaar weergegeven.

1. Het netto-overschot

Het economische resultaat wordt tot uitdrukking gebracht door middel van het begrip netto-overschot. Het wordt gevormd door het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen bedrag opgenomen als vergoeding voor de functie van leiding en toezicht van de ondernemer. Daar deze kostenelementen derhalve nog in het netto-overschot aanwezig zijn, mag dit laatste niet zonder meer worden aangezien voor de bedrijfs-economische winst.

2. Netto-overschot gemiddeld per bedrijf

De kosten, de opbrengsten en het netto-overschot zijn voor elke onderscheiden groep van bedrijven in een gemiddeld bedrag per bedrijf weergegeven. Behalve in absolute bedragen per bedrijf is het netto-overschot - ten behoeve van de vergelijkbaarheid met andere typen en takken van bedrijf - vervolgens door middel van de volgende verhoudingsgetallen tot uitdrukking gebracht.

3. Netto-overschot per f. 100,- kosten

Dit kengetal is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale netto-overschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

4. Netto-overschot per f. 100,- geïnvesteerd vermogen per 1-1-1970 1)

Het geïnvesteerde vermogen is voorgesteld door het bedrag, dat verkregen wordt door optelling van:

1. de verkoopwaarde van de grond;
2. de economische boekwaarde van de dode en de levende inventaris;
3. de normale behoefte aan vlottende middelen.

De berekeningen hiervan zijn gebaseerd op globale taxaties naar de toestand bij de aanvang van het kalenderjaar, zulks met de beperking dat t.a.v. duurzame slijtende produktiemiddelen die geen betrekking hebben op schuren, glasopstanden en verwarmingsinstallaties is verondersteld dat zij op dat moment een waarde hadden van 50% van de nieuwwaarde. Deze laatste categorie maakte voor ca. 17% deel uit van het totale vermogen dat op deze basis berekend, per 1-1-1970 in de slijtende duurzame produktiemiddelen was opgesloten. De economische boekwaarde is mede afhankelijk van de nieuwwaarde. De nieuwwaarde is voor de "Landbouwregelaars" steeds op 100%+12% omzetbelasting gesteld, "Voor de ondernemers in de zin van de wet" is de nieuwwaarde excl. omzetbelasting vastgesteld.

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsonderdelen die door de ondernemer zijn gepacht.

5. Netto-overschot per manjaar arbeidsbezetting

Voor de berekening van dit kengetal is het netto-overschot gedeeld door de - tot volwaardige arbeidskrachten herleide en in manjaren uitgedrukte - arbeidsbezetting.

Voor de berekening van de arbeidsbezetting had een taxatie plaats van de arbeidstijd per arbeidskracht gedurende het boekjaar. De totale arbeidstijd per bedrijf werd vervolgens uitgedrukt in manjaren volwaardige arbeidskracht, waarbij voor arbeid door jeugdigen de volgende wegingscoëfficiënten werden toegepast:

14 jaar	30%
15 jaar	45%
16 jaar	65%
17 jaar	80%
18 jaar	90%
> 18 jaar	100%

Deze waarderingsnormen gelden voor arbeid verricht door mannen zowel als door vrouwen.

6. Netto-overschot per 100 m² oppervlakte staand glas

In de bijlagen is het netto-overschot voorgesteld per 100 m² staand glas. Aangezien het netto-overschot niet afzonderlijk van plat glas- en opengrondsteelten kon worden vastgesteld, is het totale netto-overschot toegerekend aan het staand glas.

C. Het inkomen

Het arbeidsinkomen per manjaar

Van het inkomen per produktiefactor is alleen het arbeidsinkomen - per manjaar arbeidsbezetting - tot uitdrukking gebracht.

Onder het arbeidsinkomen is verstaan het bedrag dat door hen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is berekend door het netto-overschot te vermeerderen met het bedrag dat als kosten van arbeid is opgenomen. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren wordt het bedrag gevonden dat gemiddeld per manjaar als inkomen werd verkregen.

Het inkomen van de ondernemer

Voorts is berekend welk bedrag uit de bedrijfsexploitatie aan de ondernemer ten deel viel. In de eerste plaats betreft dit de vergoeding die, bij de berekening van het netto-overschot, in de kosten is gecalculeerd voor de handenarbeid die door de ondernemer persoonlijk in het bedrijf is verricht. Voegen wij dit bedrag toe aan het netto-overschot, dan ontstaat het bedrag dat als arbeidsinkomen voor de ondernemer is aangeduid.

De kosten omvatten voorts een rentevergoeding voor het vermogen dat in het bedrijf is geïnvesteerd. Voor zover het bedrag van deze vergoeding hoger is dan het bedrag dat door de ondernemer aan rente voor geleende gelden is betaald, vormt het verschil daarvan eveneens een bestanddeel van het inkomen van de ondernemer.

Bij toevoeging van laatstgenoemd inkomensbestanddeel aan het arbeidsinkomen van de ondernemer wordt het bedrag verkregen dat met ondernemersinkomen is aangeduid.

Tenslotte is ook het gezinsinkomen van de ondernemer, voor zover uit het bedrijf verkregen, tot uitdrukking gebracht. Dit bedrag betreft het ondernemersinkomen, verhoogd met het - als kosten gecalculeerde - bedrag voor de handenarbeid welke door gezinsleden in het bedrijf is verricht.

In de reeks Verslagen van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer reeds verschenen:

No. 4.28	Rentabiliteit van de glastuinbouw in Noord-Limburg voorlopige berekening 1969, april 1970	f. 3,50
No. 4.31	Rentabiliteit van de bloemisterij in Aalsmeer e.o. en Ter Aar e.o. voorlopige berekening 1969, juni 1970	f. 3,50
No. 4.32	Rentabiliteit van het kwekersbedrijf in de Bloembollen- streek en het Grootslag voorlopige berekening 1969, juli 1970	f. 3,50
No. 4.34	Rentabiliteit van de groenteteelt in de open grond op het eiland IJsselmonde en in randgebieden van het Geestmerambacht voorlopige berekening 1969/1970, augustus 1970	f. 3,50
No. 4.39	Rentabiliteit van het gespecialiseerde fruitteeltbedrijf oogstjaar 1969/1970, februari 1971	f. 4,50

Een volledige lijst van actuele L.E.I.-publicaties is op aanvraag gratis verkrijgbaar.